

... și domnia ei în septemanele cu
... și domnia ei în septemanele cu

Pretiu pentru monarhia :
pe unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
diuemetate de anu 5 " — " " "
unu patrariu . . . 2 " 50 " " "
Pentru Romania și straintate :
pe anu 30 franci;
diuemetate de anu . . . 15 "

ALBINA

... și domnia ei în septemanele cu
... și domnia ei în septemanele cu

Pentru anuncie și alte comunicatiuni de
... și domnia ei în septemanele cu

Budapesta, in 9 dec. 1876

Mereu, prin desluciri și constatări — inspirate și spontane, în Germania și prețindându-se în Europa, începe a se lipsi adevăratul întieles și realitatea importantă a cuvintelor puternicului Bismark, de cari amentiramu în nrulu precedent.

Ele, acele cuvinte, enunciate la trei ocațiuni, mai întâi oficiosu, apoi și oficialmente, tocmai în presența încercărilor de conferențe diplomatice, pentru una complanare și resp. regulare pacifică a părții cauzei orientale de pre teritoriulu Turciei, — nu se mai trage la îndoială că însemna în sembuire aceea, cumca :

Germania, precătu timpu în fruntea ei stă Vilelmu și Bismark, va țiene între toate împrefurările strinsu la Russia, și — sub certe conditiuni, va sprigini resp. aperi pre Austria.

"P. L." de astadi notéza aceste conditiuni cu simplă espresione, deca ea, Austria, va fi "drava"; noi — nu potemu nici luă nici adauge la cele și din cele ce — de 5—6 ani am respicatu în această privintia, și cari suna, că: Austria se va bucura de spriginierea Germaniei, deca se va portă cu vasălu și cu colonia a ei, se va acomodi scopurilor și intereselor ei, precum noi veduramu mereu preparandu-se această desura de 10 ani prin dualistii nostri cu dlu c. Andrassy în frunte, prin care politica ajunseramu astadi la sapa de lemnu, ruinată și sfasiată în patru, compromisi și desconsiderati în afara, cantandu-ni scutu în gratia lui Bismark, și bucurandu-ne candu această ni anuncia, ca — nu ne va lasă preda evenimentelor, numai nici noi se nu ne radimamu pre părțile Vienesă, nici pe sistemă dualistica, ci mai multu pe — Boemia, Moravia, Ungaria, Transilvania! — Ce mai amicu și aliatu dragalasiu!

Pona aci sberara domni nostri în gură mare, că o interventie armata a Russului în Turcia ar fi atacu și isbire în interese vitale ale Monarhiei noastre, pre care — misiem am fi de am suferi-o: astadi dejă totă lumea scie că intrarea Russiei în Turcia dlu Andrassy o admite, fiindu că Bismark o afla necesaria!! Eta întieptiune și virtute andrassiyana și magiara-mantuitoria de Trona și patria!

Dar în fine scopulu celu mai rafinat a'u politiceii lui Bismark se constata a fi, și a-se fi ajunsu, d'a isolă frumosu pre Turcia, mereu de cătră totă lumea; er deca Anglesulu ar remanē mortisiu langa ea, a-lu isolă și blama și pre elu. Și noi, Austro-Magiarii, prin vediutele și aliantiele din Berlinu și Petropole, de cari atāt'a se mandriă marele nostru diplomatu generalu de honvési, noi fuseramu unu instrumentu, o unelța tocmai buna — spre înlesnirea acestui scopu!

Cuteze dlu Andrassy și argatii lui din fruntea țierii și de la presa — a nega că este asiă, deca are curagiū și măcar unu datu pozitivu cu care se ne combata!

Și cu tote aceste triste esperiintie

ori câtu se vorbesce și se serie, de prin parlamente și conventiculele diplomatilor și burourile diaristilor, totu suntemu de parte de a avé deplina lumina și orientare asupra cestiunei orientale, adeca în privintia definiției intentiuni muscale în fondu, și chiar și în privintia modulu de procedere — în Con-

stantinopole cu diplomatii și la Prutu și Dunare cu Romanii, cu Turcii, Serbii și Bulgarii. Asia se vede, că și aci numai faptele, candu le vomu vedé desfasiramu-se naintea ochiloru lumii, numai acelea ni voru dá completa și geniuna lumina.

Pona atunci însa detorință noastră este, a nota aici cu fidelitate și a splică pre câtu ni ierta medilócele — tóte aparatiunile de insemnătate în această cauza, vira ele de la Resaritu seu Apusu, dela Mediadi seu Media-nópte.

Din acestu punctu de vedere astadi notămumă următoriele :

Ignatieff cere mortisiu, provocandu-se la instructiunile sale, ca în consultatiuni private ambasadori poteriloru mari, fora induintia Turciei, se definésca întielesulu propunerii anglesă de "autonomia" și de "garantie," căci deca poterile nu voru face acest'a prealabilmente, apoi elu însuși va aduce această definiție dupa cum o cuprinde guvernulu rusescu și va comunică postulatele basate pe această definiție în forma de ultimatu guvernulu turcescu. Ignatieff dechiara, că fora o definiție eficace a acelor postulate, propunerile Angliei ar fi numai o amăgie a poteriloru, de carea Russia nu se va lasa îndăntăta, ci va procedé sebgătu de sine. —

Se afirma că dejă poterile mari au fost înscăntiate prin Russia, cumca acest'a — desi respecta Soveranitatea Sultanulu, totusi trebuie se postpuna această Soveranitate obligatiuniloru ce are facia cu creștinii diu O lence. Ce se atinge de întregitatea Imperiulu turcescu, Tiarulu dorésce a o pastră întregă, numai câtu în cadriulu acelei'a trebuie se se faca posibilu dreptatea și progresulu pentru creștini; ér în privintia Montenegrulu, carela nu este parte a Turciei și carele în resbelulu de pana acuma a esitu învingetoru, trebuie se se faca exceptiune și se i se deé o compensatiune materiale. Cabinetele nu voru poté se denegé Montenegrulu conditiunile de existintia ca statu, și Ignatieff în cele d'antai sedintie ale conferintiei va face o propunere pentru largirea teritoriulu Montenegrulu prin anessiani.

Tóte reporturile din Russia aducu scirea, că dejă acolo s'a compusu unu completu aparatu administrativele pentru Bulgaria, pe baze de autonomia, precum o dorésce acest'a Tiarulu. Sute de dregatori, parte mai mare dintre emigratii bulgari, dejă au primitu tóte informatiunile și instructiunile, și adata ce armata muscala va trece Dunarea, unu gubernatóre creștinu va fi numitu și va intră în functiune d'impreuna cu atinsulu aparatu administrativele. Prin acest'a Russia doréscea dovedi, că nici chiaru sub resbelu nu va se tracteze părțile ocupate ca ale sale, ci numai se le asecreze în manele popóreloru. —

Intr'o conferintia nationale antiturcesca fórté numerosa și alésa, ce se țiene ieri, vineri, în Londra, sub presiedintia ducelii de Westminster, precum și în adunarea prealabile de alalta-ieri séra, sub presiedintia lui Shaftesbury, s'a enunciatu solenelu, cumca "supremati d'otomana absoluta în Bulgaria, Bosnia și Hertiegovina, trebuie se înceta, pentru care scopu formul'a de interventie este necesaria și asiă-dara justificata. —

Auditi, domni austro-magiari ai nostri! Pricepeti că — este sententi'a de mórte și a supremăției vóstre absolute?! „Joca ursulu la vecinulu“

Budapesta, in 9 dec. —

Atinseramu în nrulu precedente, prin reproducerea unei telegrame dia Bucuresci, despre alarmă ce au causatu tramitarea în graba de ostiri la Calafatu și mutarea arsenalulu, și a arhiveiloru la Tergoviste în munti. Eca îniscirea ce o respandesce „Romanulu“ în această privintia :

„Tecu Turcii! este tipetulu ce se aude, și cei-ce si-aduca aminte de selbateciile basibozuciloru, se implu de spaima.“

„Suntemu în positiunea de a afirmă, pentru îniscirea acestoru temeri, că nici unu motivu seriosu nu le poté justifică pona astadi. Nici poduri pe Dunare nu se facu, nici o amenintare de trecere nu este.“

„In câtu privește încursiunile selbatece de cari poporatiunile nóstre se temu, guvernulu va luă mesurē de paza O asemenea paza va fi folositoria mai verosolu Turciei!“ —

Atāt'a „Romanulu.“ Noi — am mai disu și repetimu că: de ii-ar pune pecatele pre Turci se tréca Dunarea! —

Din și despre Dietele nostre.

Spectaclele ce presenta astadi Jambele Diete dualistice, în Budapesta și Viena, la desbaterea bugeteloru pe 1877, sunt — credemu — fora asemenea în istoria parlamentelor, celu pucinu fora asemenea în timpuri normali; și în state sanetóse!

Nu-si poté omulu intipui o lupta mai crudele, („mörderisch“ dice „N. Fr. Pr.“) voci și critice mai egere și mai necrutătoare asupra politici și administratiunei celoru de la putere, nici zugrăvit cu coloru mai negre ale calamitătioru și peccatelor interne și esterne, produse de cei de la putere: și totusi — pre candu unu din opozitiune, în numele minteri și onemii publice provocara pre guverne a-se retrage fara întârziare, majoritătie din coci și din coloru, desi nu pré negaru, ba în totalitate reconoscara și ele reulu, mai multu, reconoscara că acesti de facia barbatu de la putere au contribuitu la elu și că nu sunt în stare a-lu vinede, — totusi ele, acele majoritati, din coci și din coloru sustienu pre acesti ómeni la putere, sustienendu-li totu d'o data sistemă rea și principiile gresite:

Ast'a este rezultatulu mamelucismulu ce, esindu din scóla lui Deák și a demnulu seu discipulu Andrassy, de 10 ani se cultiva, propagă și sistemă — din coci și din coloru de Laita, ca baze a statulu abisburgicu.

Acesta scóla, cu acestu mamelucismu, a fost combinata de ómeni fórté sireti, dar fórté scurti la vedere, a fost combinata pentru d'a pacali și injugă și portă cu mintiun'a de nasu eventualmente a si ucide pre popóre, anume pre cele slave și pre celu romanu, spre asecurarea domniei, spre laud'a și marica eterna a claselor și clicelor de la putere; bietii domni neobservandu de feliu, că nevoile aceloru popóra poté, ba cantă se devina totu atâtea calamități și pericie și pentru ei, și mai verosolu pentru Monarhia și pentru Tronu!

Este de miratū, cum acesti domni ai nostri, cari si ei în trecutu de atâtea ori s'au

aruncatu pona si in pericle de mörte pentru convictiunile lorü umanistice si resp. politice nationali in contra poterii brute, cum ei perveniti la putere, potura uitä de acést'a si crede că, *celelalte popöre si resp. clase, atätu voru fi dä miserabili si ticalöse*, încätu voru suferi din partea lorü facendu si resignandu töte brutalitätile si infamieile combinate de ei spre ruin'a comune. Destulu că, lucrulu s'a intemplatü, si astadi culegemu fructele, Monarchia si töte popörelle împreuna trebuie sè i sörbam'ä!

La Diet'a magiara, mai vertosa la bugetulu cultului si instructiunei publice, in contra d-lui Trefort se grãmãdã fugerele si tanetele, am poté dice fartele infernalului! Si precändu cei mai multi oratori si esprimau nemälbiãmirile si ingrijirile, că nu se face destulu pentru magnãsirea iste a fierii, (ponã nu promurpe factun'a siava si peste totu cea anti-magiara,) — er diu *Borlea* totmai din contra se puse sè strice acestu Choru domnescu prin cele mai gravi acuãari, că — guvernulu in locu sè amblã a cultivã si moralisã poporulu, si in locu sè pöta dovedi că a facutu ceva sporü in acést'a directiune, elu si-pune töte silintiele, respindã crãntii bani ai fierii intru a demoralisã, a impediã cultur'a poporului, si anume a celui romana. — precum cetitoriü potu vedè diu discursulu ce publicãmu mai la vale dupa stenografia — d'alta parte inse se afiara unii cari i terara chiar de mardare si fescelita manipulatiunea cu averca bugetului si a fundatiunilor culturale si scolari! Asiã marti'a trecuta, dñ. *Simonyi* din stang'a este-ma prin infricositatele sale atocuri, afundu tãietörie in önore, dar sprighita cu citarea de casuri specialã detaliãte, scöse pre bietulu Trefort din fire, încätu elu spumegandü la gura si tremurandü din totu corpulu, încercã a derivã de la sine greut'a suspiciune ce dilapidare de sute de mi!

Peste totu Ministrii Monarchiei din cöci si din colo, sub intröga desbaterea bugetului sunt pusi la adeverate torture morale. demãi de compatimire, deca cine-va cu fortia, si nu interesulu lorü propriu ii-ar tiene legati de scaunele de catifea! Ce e dreptu, in fine nici pentru parlamentu nu este, nu poté sè fie önrö, dupa atäte infricosiate erliche si atocuri totu a mai tiene pre acesti domni si a li *vã bugetulu! Dar ce sè face sã bietele parlamente, deca s'au ingagiãtu pona peste urechi cu principiile acestora!*

La atãta au ajunsu prin continuele abusuri parlamentarismulu in Austro-Ungaria dualistica! Mergè oblu spre nimicire-si! —

Discursulu d-lui Sig. Borlea,

tienu in Adunarea Deputitoru Dietei ung. din 4 dec. a. c. la desbaterea gen. asupra bugetulu cultului si instr. publ.

Declarandü eu la desbaterea gen. asupra bugetulu peste totu, cümca nu primescu acestu bugetu, nu mai poteamu avè eugetulu sè mai vorbescu la acestu obiectu; inãa chart'a ce a compusu si impartitu dlu Min. de culte si instructiune, pentru infaciãsierea tipica a stãrii invetiamentulu popularu in patria, m'a facutu a-mi schimbã eugetulu si asiã vinu a rogã pre on. Casa, sè-mi deã ascultare si atentiune pentru pucine minute.

Dlu condeputatu George Popu a ezanciãtu de curendü in acést'a Casa, că onorabilele Ministerii in cauza invetiamentulu popularu la nemagiari, si anume la romani, nu face nemiã; si spre a dovedi acést'a, cümca adeca *nu lucrã nemiã*, densulu a adusu mai multe date specialã. Acést'a eu asi fi in stare a continüã, aducendü si din a mea parte asemenea date, si aci asi poté sè amintescu, cum on. cãrma inãa de la anulu 1874 a primitu de la st-premulu locu invetiãsiunea, ca in Caransebesiu, unde Romanii sunt cei mai multi, sè redice gimnasiu, cu atätu mai vertosu, căci acolo edificiuulu, construitu pre banisiorii Ro-

manilore, dejã este gat'a si asiã dara nu mai recere spese, totusi acelu gimnasiu nici pona astadi nu existe!

Dar n'ö sè continü a insirã de acestea; căci marturisescu, că nu de aceea m'am sculatü, că se spuna si aretu că guvernulu n'a facutu nemiã, fiindu că eu — de cum s'a instalatu Ministeriu magiari nici n'am asteptatu de la elu ca sè face ceva pentru cultur'a poporulu romanu, ci m'am sculatü ca sè arãtu că guvernulu a facutu ceva, dar a facutu töte din adinsu spre impediãsiunea invetiamentulu la poporulu romanu! Acést'a voiescu a adeverfi prin eisari si fapte specialã.

Sè scie — intr' altele, că fostulu antain regimentu romanu de granitia — in Transilvania, si fostulu alu treisprediecelea regimentu romanu de granitia, ce face in preajurã Caransebesulu, diso mu de balari abo lorü proprie forte considerabili, pre cari voru sè se folosescu pentru scöe; in on. scolarulu feliu de feliu de impediãsiuni li pune, specialmente celoru din Ardelu li dicea, că nu va permite sub nici unu cuventu, ca scölele sè se statoröseca cu caracteru confesionalu, si nici n'a permisü a se infintiã a scöla, pona nu s'a abandonatu caracterulu confesionalu. Er acuma, dupa ce scölele s'au redicatu fora caracteru confesionalu, guvernulu pretiãde, ca in scölele redicãte si susutiãtu cu banii celoru ömear elu sè namöseca pre invetiãtori, si acolo a impinsu lucrulu, încätu acei ömeni, cari in aceti pãrti conluzu aficerile instructiunei poporulu, sè alerge cu plansöre la treptele Tronulu. — Credu eu că dvöstra er ö sè diceti, cümca acelu pasu a fost anti-constitucional! Dar — bine, ce erã sè face bietii ömeni?! Destulu că, prin acést'a esperiãtia intieptiui cei din Caransebesiu, sèu adeca din fostulu alu treisprediecelea regimentu romanu de granitia, nu voru sè auda de scöle fora caracteru confesionalu, ci se apucara sè si deschida pe banii lorü proprii scöle cu caracteru confesionalu; dar Ministeriu nu permite acést'a, ci impediãca deschiderea de scöle, si indesiertu amblara in acést'a privintia deputatiuni pe la deasulu; elu sustiene că — *nu este permisü*; dar de ce nu? acést'a cu greu va mai sei-ö cineva, afara döre de dlu Ministru!

Dar — sè mergemu mai de parte, pe altu terenu. In Transilvania organele guvernulu, de bana sèma din indrumarea guvernulu — au inceputu a capacitã, resp. a amagi pre poporulu romanu, că — sè-si prefaca scölele confesionale si comunale si atunci guvernulu va redicã pre banii sei palate de scöle si totu elu, guvernulu, va plãti si pre invetiãtori; cu unu cuventu, atunci poporulu va scapã de töte spesele pentru scöla. Se intielege că bietulu poporu seracu si storsu prin multele dãri pre multe locuri s'a datü amagitu, prefacendü-si scölele confesionale in comunale; dar — ö patira, căci acuma incasseã din spatele lorü cele 5 procente adãusu scolare de contributiune, si asiã, privindu la slaba dotatiune ce au in acele pãrti invetiãtorii, totu poporulu trebuie sè-si sustiena scölele, er guvernulu prin ömenii sei numesce pre invetiãtori, si apoi — ce mai invetiãtori!

Eu inãa anu, la ocasiunea desbaterii asupra bugetulu, candu mi-am redicatu vocea in acést'a privintia, am respicatu că, dupa ce cãrtile scolari ni le-ati confiscatu, invetiãtorii ni-fi alungati, onorabilulu guvernü acolo va duce lucrulu, inãtu adi-mãne prin comune curatu romanesce se voru aplicã invetiãtori straini, ce nu pricopu limb'a poporulu. Acést'a profeti'a sinistra a mea dejã pana acuma s'a implinitu, căci dejã in comitatulu Hunedorei si aäume in comitatule Beregszö, Bácsi, Bakosd, Púj, Keresztur, Solymos, Pertes, Zákány, si altele mai multe, totu curatu romane, s'au pusu astfeliu de invetiãtori. (Ö voce striga: Dar acelea sunt totu comune magiare!) Asiã Dieu; én poffimu se mergeti se vedeti, cãti magiari veti afiã in ele! Dar inãa dvöstra

li-ati magiarisatu numele si asiã, vorbindu cãtra Dvöstra unguresce, le-am disu pre unguria. De-mi veti permite sè vorbescu romanesce, apoi le voi numi cu numele lorü romanu. (Strigare: Aceea nu se poté!) Am dis'ö din adinsu; ati facutu cu posturile invetiãtoresce intocmai ca la tribunale; ati numitu la romani invetiãtori, cari nu sãu ö vorba romanesce. Si acuma poté on. Casa sè-si intipuiésca ca ce feliu de progresu are sè face acolo cultur'a poporulu, unde invetiãtorulu nu scie sè vorbescu cu scolarii; cu cãta placere si-voru trãsi te acolo pãrtiãti si scöla pre copii, si cu ce placere copii voru merge la scöla, si — bietulu invetiãtoru deã va fi ömã de trãba, ce mare pofã va avè ca sè distrãeze pre copii cari ni conströge pãtu gobe de bani, a-si mãnã copii la scöla, dar cãtu curu mergu pe langa scöla inãa parte; cari ce sè si caute in ö scöla, unde nu numai ca nu potu sè in vetie nem-ã, dar nici nu potu sè se intielega ö vorba cu invetiãtorulu; dar si invetiãtorulu inãa melancoliã si, cea mai mare parte a timpulu ö petrece in cãrãmã! (Ilaritate mare.) Si acést'a apoi dvöstre numiti instructiune popularu. — Er deã se întemola ca citare ömuni sè redice plansöre pentru astfeliu de mesura stiãtãtu; ca ce se mãngu, devinu arestatü dicen-du-li-se că sunt rebeli. Am spre acést'a essempla in comuna Zsãkány. S'a pusu aci de invetiãtoriu romãsiãlor unu d. *Parkas János*, carele nu scie unu cuvãntu romanesce, si mi s'a pusa a silii pre copii, ca in locu de *„bunã deminetiã"*, sè sãute pre parintiã lorü cu — *„jo riggalt kivãnom!"* (Pre bunã!) — Mi pare reu, că se adã aici de aceea cari tiene de öne acést'a procedurã nelegale. Deã asiã ar fi bine, apoi er întrebu: deca ar veni tempulu, ca in scölele magiare sè se puna invetiãtori muscali, si aceia ar silii pre copii magiari, că in locu de *„jó napot"* se silute cu *„dravstvujte!"* — öce fire-ar si acést'a bine! (Ilaritate viã!) Vi repeta, că-mi pare forte reu, canu vedu că se afiã si aici, in acést'a casa de aceia, cari dicu cümca absurdulu si nelegalulu este bine; căci eu me asteptãmu ca astfeliu de abusu sè se condãmu, er nu apröbe. (Sgomotu mare; strigãri: S'audiãmu!) Pentru că, binevoiti a observã, că pre acelasu temeiü de dreptu, adeca pre basca poterii si volinciei, cu timpulu vi se poté intemplã si dvöstre aceea si nedreptate, si öre — dice-veti si atunci că este bine asiã? — Destulu că acelu numitu invetiãtoriu sermanulu in melancoliã sa si-petrece timpulu prin cãrçime, er locuitorii comunei s'au adresatu cãtra senatulu scolare cu rogarea, ca sè binevoiesca a li numi altu invetiãtoriu carele sè scie limb'a romana. Senatulu scolare a substernutu aceea suplica pe ianga reportu specialu Ministeriului de instructiune, er acést'a a dispusu, ca suplicantileru sè li se intenteze procesu criminalu pentru turburarea de pace! (Förte bine!) — Asiã mi se impare, că öri ce plansöre se aduce aici pentru nelegiãrii, ma öritateã apröba, sanctionandü nelegiãriile!

Presiedintele: Onorabile Casa, Mie mi se impare discusiunea forte seriösa, si de aceea ve rogu, ca sè nu totu intrerumpeti pre vorbitoriu. (Apröbare viã si ilaritate.)

Borlea continua: Cümca Romanii, atätu in Ungaria cãtu si in Transilvania de multu tempu nu sunt proprii lorü stepani, si cã stau sub tutela, acést'a ö-scimu cu totii. (Csatár Zs. striga: Dar noblet'a romana?) Onorabilulu d. deputatu vorbesce acuma despre nobilime; dar nu de aceea este vorb'a ci de instructiunea poporulu, (Strigãri: S'audiãmu!) si adeverulu celoru disu de mine se ilustra prin acést'a charta, carea face viãa marturia despre tutel'a sub carea am statu si stãmu si astadi. Avemu — dorere, forte masteri curatori. Binevoiti a luã la mãna acést'a charta si ve veti convinge de acestu adeveru. Eca, priviti d. e. in prejurulu Devei, comitatulu Hunedorei. Nu se poté negã că acestu comitatu este unulu dintre cele mai binecuvãntate de la natura, dar din pri-

vinti'a culturii poporului elu este celu din urma, celu mai intunecat si vapsitu. Si — tocmai aci s'a pus guvernulu s'e face lumina prin numirea de invetiatori cari nu sciu limb'a poporului ! Uitati-ve apoi numai de catu la Baia-de-Crisiu in comitatulu Zarandului. On. Casa va sci, ca poporulu Zarandului este multa mai seracu decatulu ala Hun. domi, totu in privint'a instructiunii poporali acestu co. statu dupa acest'a-si charta sta multa mai bine ca alu Hunedului si celelalte comitate locuite de Romani, si ce are este caus'a ? Nume'a ait'a, decatu ca in Zarandu, casi in Fagarasiu in fruntea acelu statulu au statu barbati romani, caroru a excessu a paransa tendint'a guvernului impeditoare de cultura; precandu prin ecimnatele unde n'au statu Romanii in frunte, acelu nu numai ca n'au paransatu pre munsteriu, dar inca au intrecutu ! Tocmai pentru acest'a nisa, comitatulu Zarandului a trebuit sa se administreze, si administratiunea in Fagarasiu luata din mainile Romanu. Pofitamu acuma a. Vi arunca privinta asupra a fundulu regiu, unde locuiescu totu statulu de desi romanu — incepandu de la Orasica, peste Sebesiu, Mercurea, Sigistora si Borsiovu; aceste parti presenta pre acest'a charta tote cea mai luminata colona, adeca cu peste 90 procente de copii la scoala. Nu potu dice ca sassi ar fi fost candu va vare mamoratu de noi, si nici aceea nu armana erar in sacrificatu forte multu pentru cultura poporului romanu, dar trebuie se reconoseste a devenit, ca ei in tempulu mai nou n'au impeditu invetiamentulu poporului romanu, n'au impeditu ca romanii ei insisi se se cultiveze. Aci se dovedesce, ca Romanii, deca nu li se puia pedeca, sciu insisi se se cultiveze, se a se aduca la florea invetiamentulu poporului romanu.

On. Casa. Acesta charta este unu atestatu, si inca unu forte miseru atestatu alu guvernului, unu atestatu ce dovedesce ca — in ce modu si mesura elu inamta cultura a poporeloru nemagiare. Dvostre aveti paroli'a, ca magiarulu este chiamatu a propaga cultura si civilizatiunea in Oriente; pardonati-me, dar eu nu potu crede, ca poporele din Oriente se doreasca o cultura ca acest'a, pre carea vi-o iudegerat. Pentru una astfelu de cultura crestini din Oriente au fost siliti a apuca arma in contra barbarulu de Turcu !

Am convictiunea, ca de si provocai date specim, anumi comane si persone, si chiar cu acest'a charta a on. Ministeriu vi am justificatu gravasimile mele, dvostre totu veti combate si respinge tote, pre cum pacuria ati facutu — pon aceea ca, veti dechiará tote, aici si prin felle dvostre de scornitura. Insa ori oatu veti respinge acestu in modulu indatenuatu, totu — *si pite venunu fapte*, cari prin devegare nu se potu sterge, si cari mai curandu sau mai tardu se resbuna de sine, precum vedema acest'a astadi in Turcia, unde foradelegie trecutulu atatu de amaru se resbuna.

Dupa tote aceste dechiaru, ca nu volezu bugetulu Ministeriului de cultu si de instructiune. —

Si acum, dupa ce publicaramu intregu acestu discursu ageru; ar mai fi se aretamu ca — cati au luatv v'ro notitia despre cupriusulu seu, cati au reflectatu, si ce au reflectatu la elu in cuventarile loru ? — dar spaciulu ni este multu mai angustu, decatu se potemu asta data face acest'a, si asiá trebuie se ne marginimu a atinge pre scurtu, ca cuvintele amicuului nostru Borlea a trebuitu se fie gigitu la anima pre domni, de ora-ce si ministrulu *Trefort*, si secretariulu seu de statu, famosulu *Tanárky*, deputatulu romaniloru din *Nasendu*, si inca v'ro 5-6 dintre deputatii magiari se incercara a li desvalida valorea !

Cu ce argumente ? — Cu cele indatenuate ; cu negari si mistificari sfruntate.

Dorere si ér dorere, ca — nime pe lume nu se mai afla in Casa, ca se reflecte la atatea

scarnavii magiare domnesci ! Borlea — avea dreptulu ; altulu in sang'a nu — mai scarna de facia ; ér — deputatii romani mamelucii de la spatele guvernului — pare ni-se ca atunci candu s'a asediatu acolo, si-au si ucisu sentiulu de onore si de detorinta nationale. —

Budapesta, in 7 dec. 1876.

Dejá pentru casalu prevadiatu de a nu se ajunge pacea si regularea Orientulu prin conferint'a diplomatica, unce foi, si unume dintre cele semi-oficiale, fara calcululu ostiloru ce dupa espirarea armistitiului au se intre in actiune contra Turculu. „Golos“ crede, ca din Montenegro, Hercegovina, Bosnia si o parte a Albaniei — au pune in miscare o armata de 34,000 de omeni, din Serbia 80,000, din Grecia 200,000, din Romanu 52,000, si in fine din Russia 150,000 cu 248 de tunuri impreuna 516,000 cu aproape 1000 de tunuri.

Noi credemu, radicati pre datele ce am scosu de prin alte foi, ca in acestu calculu este multa fanfaronada grecesca, celu precu o buna diametate trebuiadu stersa din cifra ce promitu grecetii. Grecii este tocmai catu o apat'a parte din Romania si — din orice punctu de vedere, mai usioru ar fi a da Romania 200,000 de fedori decatu Grecia. Ori cum inse, puterea armata a poporeloru crestine cu Russia in frunte, trebuie se tréca peste 400,000, cu 7-800 de tunuri, caroru Turcia abia va fi in stare a li opune mai multu de 300,000 si cu v'ro 350 de tunuri: Dar — li va epune unu sira de cetati tari. —

Poterea armata a Rusiei.

Aretaramu prin cele insirate mai sus, cata este puterea armata a Rusiei, cu carea voiesce acestu imperiu se intre in actiune contra Turculu. Dar — de ora-ce este cu potentia, ca Rusi'a fie prin armate Turculu seu ale amiciloru sei, se devina in positiunea d'a si spori poterile puse in lucrare, barbati de informatiuni essacte deja luara in combinatiune intréga puterea armata, de catu pote se dispuna Russia la unu casu de necesitate.

Acesta putere, dupa tote datele — este, ca s'o spunemu pre scartu, de 1,825,000 de omeni bine armati si disciplinati, cu 3382 de tunuri de campu si cu 10,063 tunuri de cetati si cu provisiuni enorme de munitiuni ; afara de acesta putere regulata mai este militi'a, carea inca trece peste unu millionu de bracie dar vine in aplicare numai deca resbelulu ar ajunge pe teritoriulu Imperiului.

Acesta colosale putere este, carea imple de frica si de cutremuru pre domni nostri cei desfaciati ; dar pentru carea poporele cele ce genu in jugu, se bucura in locu se se intristez !

Inca o data prin acest'a se invederéza netrebni'a politice dualistice, austro-magiare la noi. —

Din Gradistea-mare in Serbia

ni se scrie asiá
Fiindu ca ati avutu placerea d'a aminti in diurnalulu dvostre despre devotamentulu cu carele Drulu in Medicina si chirurgia *Elia Ioanovicu* din Temesiora si-a essecutatu chiamarea medicale in decursulu resbelulu serbianu-turcescu, pe langa armat'a de la Morava, ve rogu se luati spre sciintia si aceea, ca meritele d-lui Dr. E. Ioanovicu n'au reimasu fora reconosciinta din partea supremei comande militari din Serbia. Chiar generalissimulu *Cernaievu* nainte de a parasi taber'a sa si-a tienutu de detorinta a-si aduce aminte de cei ce s'a distinsu prin bravura la armat'a sa, astfeliu si pre dlu numitu Dre, pentru reconoscutele sale merite la Curilovo langa Nissa, l'a decoratu cu *Medali'a pentru bravura*.

Sum convinsu ca si facést'a va interesá pre multii amici si conosciuti ai d-lui Dre din

partile Banatulu Temesianu, si de aceea mi permitu sa rog s'o inserati in pretiuita foia a Dvostre, pre carea in acele parti o ceterescu cu placere nu numai Romanii, ci si Serbii toti cati cunosc limb'a romana. —

M. F. P. . .

Invitare de prenumeratiune

la doue manuale didactice, si anume: la manualu intitulatu :

Introducere in „Geografia“

„Socot'a teoretica si practica.“

Fidela promisiunii si chiamarii mele, de si am avutu si am multe neplaceri si neaste, vanu totusi prin acest'a a aduce la cunoscint'a colegiloru mei ca — escapandu cu spiritulu de feliu, am continuatu laborea apucata si asiá me afla in placuta pusetiune d'a anuncia, pre comca am pus sub tiparu mai sasu numite manualu didactice.

Pretulu unui esemplariu este: 20 cr, v. a. Mai pucinu de 5 esemplariu din fia care opu nuse potu prenumera.

Sunt rogati toti doritorii de a avé aceste opsiore, a-mi face cunoscutu prin cate o carte de corespondintia, numerulu esemplarielor, spre a me poté acomoda cu tiparirea amesuratu trebuintei.

Pentru insinuarea prenumeratiuniloru defigu terminu pana la anul nou 1877.

Me nutresce sperant'a, ca — atitusele doue manuale voru multiami pre zelosi mei colegi si pre stimabili mei spriginitori atatu in privint'a metodulu, catu si in privint'a cuprinsutulu si a limbai poporale

Lipova, in 23 nov. v. 1876.

Ioanu Tuduescu, mp.,
invetiatoriu.

Varietati.

(d) („Les Roumains de la Macédoine.“)
Sub acestu titlu renumitulu filoromanu dlu *Emile Picot* din Paris, noa destula de bine conosciutu si pre pretiuitu pentru scrierile sale asup'a Romaniloru, publica de curendu unu nou opu, descriindu intru acelu starea fratiloru nostri din Macedonia intr'uu unu modu nu numai erudit, dar si simpaticu. Noi multianimu domnulu *Picot* pentru acestu servitiu facutu natiunei nostre si ne bucuramu ca dsa continua a se ocupa cu coloniile latine din Oriente. Sub imprejurarile politice de aci si in faci'a schimbabilor teritorialu la ce déjà se astépta lume cu privint'a la terele d'ntre Marea adriatica si cea Négra, publicatiunea dlui *Picot* are o valóre de secur nu numai scientifica, ci si politica, aretandu Europei si Diplomatiei ei, ca Macedonia si terele de prin prejurulu ei, *Tessalia*, *Epirulu* si *Albania* nu sunt locuite numai de Greci, Albaesi si Slavi ci de Romani in numeru considerabile, ce nu pote fi trecut in vederea la regularea de statu a acelor teritorie. —

*] (*Heteri'a gréca.*) De prin partile *Bitoliei* (Monastir) in Macedonia se signalisza reinvierea *Heteriei*, adeca a societatii revolutionare grecesci, carea deosebitu pe la inceputulu secululu presente lucrá in ascunsu, dar cu multa energia pentru eliberarea Greciloru de sub jugulu turcescu si pentru infiintarea unui statu grecescu, dominante in Oriente. Din Athena se suna ca acolo s'ar fi infiintatu unu comitetu centrale ce pregatesce tote pentru rescolarea *Tessaliei*, *Epirulu* si *Macedoniei* ; ér in aceste provincie se dice ca déjà ar fi organizate multime de filiali ale numitei *Eterie*. Arme se tramitu din Grecia pre ca secure printre muntii cei necontrolabili de turci, si se depunu la locuri secrete. Capitanii bandelor se fie numiti si locurile pentru

adunarea insurgentiloru, dejă stabilite, numai parolă de actiune, se mai aștepta, pentru ea luptă în contra barbarilor turci să prorumpă. Astfeliu lucră poporele cu viața pentru emancipare cându prevediută li tramite ocașiunea. Astfeliu Grecia cea mică de lauda și bucură în lume, că — la timpul se va dispune de 200,000 de armati!! —

* * (Bursele din Viena și Budapesta) continua a fi descurajate și stagnanti. Prețurile graneloru d'alta parte se urcă mereu, ținendu pasu cu agiulu argintului, carele astăzi este 115, precându cursulu de Londra, adevă agiulu aurului este 127. —

Publicațiuni tacsabili.

Se publica pentru două stațiuni invetiatorești române gr. or. din Comuna Socodoru Comitatulu Aradului, cu terminu până la 19 dec. a. c. st. v. în care di se va ținē și alegerea, și anume:

1. La scôla nouă, pentru unu invetiatoriu așezate, carele trebuie se fie absolutu pedagogu cu testimoniu de pregătire și de calificatiune avendu celu puțintru patru clase gimnasiale; foră de atari se primescu și invetiatorești numai cu testimoniu de calificatiune, adevă su-bine meritati pe terenulu școlăsticesc.

2. La scôla vechiă, pentru unu suplinte lenga veteraniulu decinte Nicolau Simandănu, recerendu-se totu acelea condițiuni.

Emolumentele sunt pentru fiecare școlă de o petrivă.

În bani gata anualminte la una școlă 189 fl. v. a. famulătia 10 fl. v. a. în bucate: 22 cubule — 14 grâu și 8 cucurudiu și câte o diumătate sesiune de pamentu; 20 centenarie de fenu, și 12 orgii de lemne, din cari se va încăldi și scôla, — cartiru liberu și gradina de legumi, și dela imortantari cu prohodulu mare 1 fl. v. a.; și cu prohodulu micu 50 cr. v. a. Se întielege însă că: Alesulu suplinte pentru scôla vechiă, va avē de a împarti în jumătate Salariulu invetiatoreșcu cu veteraniulu invetiatoriu Nicolau Simandănu, și dintre cele trei chilie de cartiru a lasă un'a la dispusetiunea aceluia pe viața.

Dela recurenti se poftesce, ca celu puțintru într'o domineca seu serbatore, să se prezente în s. biserică din Socodoru, pentru de a-si aretă desteritatea în cantări și în tipicu.

Recursele au a se trimite la M. O. D. Petru Zeldesioru, inspectore cercualu de școlă — per Kétegyháza în Sikló.

Socodoru, în 21 nov. 1876.

Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu inspector.
1—3 cerc. de școlă.

Pentru parochia din Hodisiu în protopresbiteratulu Buteniloru, cu carea sunt împreunate: folosirea unei sesiuni de pamentu, cartiru liberu cu gradina, stolele îndatinatē și birulu dela 120 case, — prin acēst'a se escrie concursu cu terminu până la 13/25 dec. a. c. în carea dia va fi și alegerea. — Recurintii recoursele loru le voru substerne pe calea oficiulu protopresbiterale.

Comitetulu parochiale,
cu scirea mea; Constantinu
1—3 Gurbanu, mp., protopresbiteru.

În urmarea ordinațiunei venerabilulu Consistoriu aradani din 13 nov. a. c. nr. 2707/scôl. 6241 se deschide concursu pentru stațiunea invetiatoreșcă, clas'a baietiloru, din Comuna

Chesinti comitat. Temisului — până în 12 dec. a. c. st. v. în care dia va fi și alegerea.

Emolumente sunt: 176 fl. 80 cr. v.; 60 chible de grâu, 14 stergeni de lemne, din cari are ase încăldi și scôla; 4 jugere de pamentu aratoiu, gradina de nouē sute stangei și cartiru liberu cu două chilii, camera, pivnița și grajdă.

Doritorii de a ocupă acestu postu sunt avizati, a-si aterne recoursele către Comitetulu parochiale prevediute cu testimoniu de preparandia și calificatiune și adresate p. ou, d. protopopu alu Lipovei, până la terminu. Dela concurenti pelingă limb'a materna se recere ca să vorbescă în cea magiara și germană; în fine să se prezente în un'a Domineca seu serbatore la s. biserică locale spre a-si aretă desteritatea în cantări, fiindu că alegendulu invetiatoriu va avē și ținē stranele cu cantarea.

Chesinti 21 noevre 1876.
Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu mine: I. Tiranu, mp. Protopopulu Lipovei.
1—3

Pentru vacant'a parochia din comunitatea Dorobăni, protopresbiteratulu Pestesului, cu terminu până la 28 dec. st. v. în care dia va fi și alegerea.

Parochia este de clas'a a III. și emolumentele:

1. Dela 75 de case câte una vica de cucurudiu sfarimat, din care una a treia parte cade în plat'a cantorului.

2. Folcrica de 11 $\frac{1}{2}$ jugere pamentu paduritu, și stolele îndatinatē. Preotulu alesu se va îngrijă singuru de locuința, de ôra-ce casa parochială nu essiste.

Doritori de a ocupă acēst'a parochia sunt avizati a-si tramite recoursele subserisului, adresandu-le Comitetulu parochiale, posta ultima H. esd.

Jugosiulu de sus. 21 nov. v. 1876. —
Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu: Teodoru
2—3 Filigu, mp. administratore prescu.

Pentru vacant'a parochia din Jarcosiu în protopresbiteratulu Buteniloru, de odata și pentru stațiunea invetiatoreșcă de acilea, imbinatē la odată se escrie concursu cu terminu până la 12/24 dec. a. c. în carea dia va fi și alegerea.

Venitele acestoru posturi imbinatē se specifica în următoarele: $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu, biru și stola dela 60 case, cartiru liberu în cas'a școlii 68 fl., salariu invetiatoreșcu 8 sinice de bucate și 8 stengini de lemne.

Recurintii și voru substerne recoursele loru pe calea oficiulu protopresbiterale.

Jarcosiu, la 14 nov. 1876.
Comitetulu parochiale,
cu scirea mea; Constantinu
2—3 Gurbanu, mp. protopresbiteru.

Pentru stațiunea invetiatoreșcă din comuna Hodisiu, Comitatulu Aradu, inspectoratulu Buteni, prin acēst'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe 13/25 dec. 1876. Cu acēst'a stațiune sunt împreunate următoarele emolumentele:

a) Cortelu liberu și gradina de legumi;
b) $\frac{1}{2}$ de sesiune pamentu;
c) 6 hectl. 14 l. 90 c. l. grâu și totu atâta cucurudiu;
d) 15 m. 17 c. m. lemne.
e) 120 fl. v. a. bani în numerariu.

Recurintii au a-si tramite recoursele loru instruate conformu statutulu org. celu multu până în 12/24 dec. a. c. comitetulu parochiale

adresandu-le subsemnatulu inspectore cercualu de școlă în Buteni.

Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu: Isidoru
Popescu, mp. inspectore cerc.
de școlă.
2—3

Conformu ordinațiunei venerabilulu Consistoriu aradani sub nrulu 2770/599. sc. 1876 se escrie concursu pentru deplințea stațiunei invetiatoreșci rom. din Arad-Gaiu.

Emolumentele sunt: 300 fl., 4 orgii de lemne, cartiru liberu.

Doritori de a ocupă stațiunea acēst'a, să-si tramite recoursele instruate cu documente despre absolvirea preparandiei, testimoniu de calificatiune și atestatu de moralitate, la subserisulu în Aradu până în 5/17 dec. cându va fi și alegerea la faci'a loculu în Gaiu.

Aradu, 22 nov. 4 dec. 1876.
Ioan Ratiu, mp., protopopulu Aradului
la inspect. cerc. de școlă.
2—3

Se publica concursu pentru stațiunea invetiatoreșcă romani gr. or. din comuna Macirta, protopresbiteratulu Beelului, cu terminu până la 6 Decembre st. v. a. c. în care dia se va ținē și alegerea.

Emolumentele sunt: în bani 24 fl. v. a.; în naturalie: 13 cubule, diumătate grâu, diumătate cucuruzu; 10 centenarie de fenu, 8 orgie de lemne și cartiru liberu.

Recurentii sunt avizati a-si tramite petitiunile prevediute cu documintele necesari, pona la terminulu de mai susu către subsemnatulu în Tagadou p. v. Beel.

Tagadou. 12 Novembre v. 1876.

În cōntielegere cu comit. paroch. concerninte: Zenobiu Munteanu mp. insp. cerc. de școlă.
3—3

Nr. 306.
Se deschide concursu pentru ocuparea vacant'ei parochie din Grosi în protopopiatulu Totvaradiei, Comitatulu Aradului, cu terminu până în 28 noevre a. c. st. v. cându se va ținē și alegerea.

Emolumentele sunt: diumatate sesiune de pamentu estravilanu, stol'a îndatinată, și dela 120 de case câte una masura de cucurudiu sfarimat.

Doritori de a ocupă acēst'a parochia au a-si tramite recoursele instruite dupa statutulu org. dlui protopopu Josifu Belesiu în Totvaradia până la terminulu indicatu.

Grosi, în 15 noevre 1876.
Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu dlui protopopu tractualu.
3—3

Nr. 307.
Pentru ocuparea parochiei din Seliste, în protopopiatulu Totvaradiei, Comitatulu Aradului, devenita vacante prin abdicarea preotulu Senesie Cociuba, se escrie concursu până în 6 decemv. a. c. st. v. cându se va ținē și alegerea.

Emolumentele sunt: 10 jugere de pamentu estravilanu; 2 $\frac{1}{2}$ jugere intravilanu, stol'a îndatinată și dela 66 case, câtu una masura de cucurudiu sfarimat.

Doritori de a ocupă acēst'a parochia au a-si tramite recoursele instruite dupa statutulu org. protopopulu tractualu Josifu Belesiu în Totvaradia până la diu'a indicat.

Seliste, în 16 nov. v. 1876.
Comitetulu parochiale,
în cōntielegere cu protopopulu tractualu.
3—3